

ΕΝΩΣΕΩΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΩΝ
& ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
&
ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΤΟΜΟΣ Β΄
1965 - 1966

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ

Ε.Υ.Δ. Π.Ε.Κ. Τ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΡΑΠΤΣΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ Β' ΤΟΜΟΥ

Ἰανουάριος 1965-Δεκέμβριος 1966

Τεύχη 11 - 20

*Ἐπιστημονικὸν ὄργανον τοῦ Συλλόγου Παιδαγωγῶν - Ψυχολόγων
Πτυχιούχων Πανεπιστημίων Ἐξωτερικοῦ*

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

I. ΔΡΟΡΑ (Ληρομνημένες σελίδες)

Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἡ θέση τοῦ ἔθνους μας στὴν ὀρθογραφία τῆς γλώσσας του.	
Οἱ ἀγιάτρευτες δυσκολίες τοῦ σημερινοῦ τονισμοῦ	Σελ. 249
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
» » Πρὶν καὶ ἡ διγλωσσία γεννᾷ πολλαπλές καὶ βαθιές βλάβες στὸ ἔθνος μας.	» 293
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
Ἵπόμνημα Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου. Μάιος 1912	» 325
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	
Μανόλη Τριανταφυλλίδη: Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο: Ἡ γλώσσα μας στὰ σχολεῖα τῆς Μακεδονίας. Τεύχος 14	» 1
(ἐπιμέλεια Θ. Γέρου)	

II. ΜΕΛΕΤΕΣ

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ · ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ · ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Ἐλευθερίου Ἀθανασίου: Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ παιδικοῦ συναισθήματος.	» 592
Δεωνίδα Βελιαρούτη: Ἡ μελέτη τοῦ περιβάλλοντος.	» 523,590
Ἀριστείδου Βουγιούκα: Τὰ Δημοτικά μας τραγούδια	» 507
Θεοφράστου Γέρου: Θεωρία τῆς Γλώσσας	» 483
Σπύρου Κεχρή: Τὸ φιλοσοφικὸ ζήτημα ἀντίρροπο τῆς πνευματικῆς κρίσης τῆς ἐποχῆς μας	» 497
Ἀντωνίου Κρέτση: Ἐποπτεία καὶ ἔγνοια	» 26
Γ. Κυριαζοπούλου: Δύναται νὰ αὐξηθῆ ἡ εὐφυΐα	» 611
Κων. Λυκομήτρου: Ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ ἐποχὴ μας	» 346
Leon Jeunehomme : Ἡ πρόδος τῆς Ψυχολογίας καὶ τὸ ἔργον τοῦ J. Piaget (Μεταφρ. Α. Κρέτση)	» 304,366
John Macmurray: Ἀνθρωπιστικὴ Ἀγωγή (Μετ. Ε. Κασιόλα)	» 267
Γ. Μαραγκοδάκη: Ἡ θεωρία τοῦ Skinner γιὰ τὴ μάθηση	» 514
Δημ. Παλυβοῦ: Οἱ ἀριστερόχειρες	» 25
Γ. Παπακωστούλα: Τὰ συνειδησιακὰ βιώματα τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων	» 296,328
Ἀθανασίου Πόπορη: Τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται τὸ σύγχρονο παιδί	» 451,503
Γρ. Τριανταφύλλου: Μηχανισμοὶ ἄμυνας ἢ προσαρμογῆς	» 277
Γεωργίου Τσαμπῆ: Τὰ Παιδαγωγικὰ Κολλέγια τῆς Σκωτίας. Προτάσεις γιὰ τὴν καλύτερη ὀργάνωση τῶν Παιδαγωγικῶν μας Ἀκαδημιῶν	» 547,625
Ι. Χαλαμποπούλου: Παιδεία καὶ Τεχνικὸς Πολιτισμὸς	» 1

III. ΕΦΗΡΜΟΣΜΕΝΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ - ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ

'Ελευθερίου 'Αθανασίου:	Γλώσσα και σχολικό πρόγραμμα	Σελ. 18
»	»	»
	'Η φυσική, πνευματική και κοινωνική εξέλιξη του παιδιού της σχολικής ηλικίας και η ανάγνωση	» 311
Θεοφράστου Γέρον:	Τὰ λάθη τονισμού και ἡ ποσοστιαία σχέση τους μετὰ τὸ σύνολο τῶν ὀρθογραφικῶν λαθῶν	» 253
'Εμμ. 'Εμμανουηλίδου:	'Ο ἐπαινος, ἡ ἐπίπληξη και ἡ ἀδιαφορία ὡς κίνητρα εἰς τὴν σχολ. ἐργασίαν	» 352
Εὐθ. Θεοδωροπούλου:	'Η τεχνολογία εἰς τὸ σχολεῖον	» 282
Κων. Κίτσου:	Οἱ δυσκολίες τῶν μαθητῶν στὴ λύση ἀριθμητικῶν προβλημάτων	» 3,10
Χριστ. Παπαδοπούλου:	Αἰσθητικὴ 'Αγωγή	» 29
Σπύρου Πολίτη:	Μερικὰ προβλήματα τοῦ σχολείου	» 500
'Αγγέλου Σαφαρίκα:	Τὰ Σχολικὰ προγράμματα	» 334
'Ελ. Σταματάκη:	Κατ' οἶκον ἐργασία τοῦ παιδιοῦ	» 480,41
»	Οἱ οἰκογενειακὲς καταστάσεις ἐπηρεάζουν τὴ σχολικὴ ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ	» 323

IV. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Χάρη Σεκελλαρίου:	Προβλήματα τῆς Παιδικῆς Λογοτεχνίας . .	» 461
-------------------	---	-------

V. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΜΙΛΙΕΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

'Αντωνίου Μπενέκου:	'Η μείωση τοῦ ὅριου ἡλικίας στὴν πρώτη Δημοτικοῦ (Ραδ. ὁμιλία)	» 539
Samuel Roller :	'Η ἔνωση τῶν δυνάμεών μας (Μεταφ. Α.Σ.) . .	» 59
Τρ. Τριανταφύλλου:	'Επιστημονικὸ Συνέδριο	» 290
»	»	»
	'Η 'Επιμόρφωση ἐνηλίκων, συνέχεια και συμπλήρωση τῆς σχολ. ἐκπαιδεύσεως	» 520
»	»	»
	'Εκθεση α) πάνω στὴν σύσκεψη Ο.Ο.Σ.Α. ποὺ ἔγινε στὸ Παρίσι β) Πάνω στὶς ἐπισκέψεις σχολείων κ.λ.π. στὴν 'Αγγλία	» 31

VI. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΠΟΔΕΛΤΙΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Σπ. Κοκκίνη:	Βάσεις ὀργανώσεως σχολ. βιβλιοθηκῶν	» 543,597
Π.Ι. Σχοινᾶ:	Μέθοδος ἐπιμελοῦς μελέτης ἐπιστημονικοῦ βιβλίου και ἀποδελτιώσεως	» 285
'Αντ. Λαμπρινίδη:	«Πυγολαμπίδες» 'Αρχαδίου Πηγαίου	» 506

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΕΥΘΥΜ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντοῦ Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας

Τὰ ἀναφερόμενα διὰ τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ ἔχουν καθαρῶς πληροφοριακὸν χαρακτήρα, ἤτοι σκοπεύουν νὰ σχηματίσουν οἱ ἐκπαιδευτικοὶ μας γενικὴν ἰδέαν περὶ τοῦ πῶς χρησιμοποιοῦνται τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας κατὰ καὶ διὰ τὴν μάθησιν, ὡς καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἀπὸ ἀπόψεως εὐκολίας, ταχύτητος καὶ διάρκειας μαθήσεως. Θὰ ἦτο δὲ παράτολμος, τυχόν, ὑπόδειξις περὶ εἰσαγωγῆς τῶν παρ' ἡμῖν, εἰς ἐποχὴν, πού μόλις κατορθώνουν τὰ σχολεῖα μας — καὶ μάλιστα τὰ δημοτικὰ — νὰ προμηθεύωνται κιμωλίαν καὶ χάρτας, χάρις εἰς τὴν 1500δραχμον κρατικὴν χορηγίαν πού ἤρχισεν νὰ δίδεται ἐσχάτως.

Δέον νὰ σημειωθῇ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι καὶ εἰς τὰς Η.Π.Α., πού ἔχομεν ὑπ' ὄψιν μας, ἡ παιδεία ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τομεὺς ζωῆς, πού ἐδέχθη τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μηχανικῆς καὶ ἠλεκτρονικῆς τεχνολογίας.

Μηχαναὶ διδασκαλίας (παρηκολουθήσαμεν τοιαύτας εἰς τὴν Πολιτείαν τῆς Γιούτα κατὰ τὸ 1961-62) καὶ ἐπιστημονικῶς προγραμματισμένα βοηθητικὰ βιβλία, ἐχρησιμοποιήθησαν πειραματικῶς εἰς χιλιάδας αἰθουσῶν διδασκαλίας ἀπὸ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μέχρι τοῦ Πανεπιστημίου, μὲ ἀποτελέσματα ἀξιοθαύμαστα διότι μαθήματα ἐνὸς ἔτους συμπληρώθησαν εἰς ὀλίγους μῆνας μὲ ὑψηλότερον βαθμὸν ἐπιτυχίας.

Εἰς ἐποχὴν, ὡς ἡ σημερινή, πού παρατηρεῖται πρωτοφανῆς στροφὴ πρὸς τὰ γράμματα, πού αἱ αἰθουσαι διδασκαλίας ἀσφυκτιοῦν ἀπὸ μαθητάς, πού ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις ἐπεκτείνεται πρὸς τὰ ἄνω, πού γενικεύεται ἡ παιδεία ὄχι μόνον διὰ τὰς ἐπιστήμας ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς, μέχρι τινὸς θεωρουμένους ὡς θαναύσους!! τέχνας, πού ὁ διαχωρισμὸς τῶν ταλαντούχων φαίνεται ἀναγκαῖος σήμερον ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς εὐγενοῦς ἀμίλλης τοῦ πνεύματος εἰς τὸν κόσμον, ὁ παράγων ταχύτης, ἀσφάλεια καὶ διάρκεια μαθήσεως — μαθήσεως ὡς προσαρμοστικῆς ἰκανότητος δι' ἀλληλαντιδράσεως καὶ ἐμπνεύσεως, — πού ἐξασφαλίζεται διὰ τῶν «μηχανῶν διδασκαλίας» εἰς τὰ μέτρα ἐνὸς ἐκάστου τῶν μαθητῶν — κρίνεται ἀπαραίτητος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν διαρκῶς αὐθανομένων ἀπαιτήσεων δι' ἀνακάλυψιν νέων τομέων γνώσεως.

Κατὰ τὴν διὰ μηχανῶν ἐξατομικευμένην διδασκαλίαν (ὡς τὴν ἐφαρμόζει ὁ καθηγητὴς τῆς ψυχολογίας εἰς τὸ πανεπιστήμιον Χάρβαρτ Β. Σκίννερ, ἀπὸ τοῦ 1958, καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν τῆς τηλεοράσεως, τῆς προβολῆς εἰκόνων, τῶν μαγνητοφώνων ὡς ὀπτικο - ακουστικῶν μέ-

σων διδασκαλίας) τὸ σχολικὸν μάθημα ἀναπτύσσεται εἰς ἐρωτήσεις, ποὺ παρουσιάζονται διὰ τοῦ μηχανήματος, καὶ ὁ μαθητὴς γράφει τὴν ἀπάντησιν. Τὸ μηχανήμα μετὰ ταῦτα δίδει τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν καὶ σημειώνει τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀρθῶν ἀπαντήσεων τοῦ μαθητοῦ. Τὸ μηχανήμα ἀκόμη, δύναται νὰ δίδῃ εἰς ἑκάστην τῶν ἐρωτήσεων περισσοτέρας ἀπαντήσεις, ὥστε νὰ ἔχη ὁ μαθητὴς τὴν εὐχέρειαν ἐκλογῆς τῆς ὀρθοτέρας ἀπαντήσεως, πιέζων ἕνα ἀπὸ τὰ πολλὰ «κουμπιά», θλέπων συγχρόνως, ἂν ἡ ἀπάντησις εἶναι ὀρθή ἢ ὄχι. Ἐπὶ ἐσφαλμένης ἀπαντήσεως, τὸ μηχανήμα παρουσιάζει ἐπεξηγηματικὴν ὕλην διὰ τὴν πλήρη κατανόησιν τοῦ ἀμφισθητουμένου σημείου· ὁ μαθητὴς ξαναδοκιμάζει καὶ εὐρίσκει τὴν ὀρθὴν ἀπάντησιν.

Ἔτσι προχωρεῖ τὸ μηχανήμα — διδάσκαλος παρουσιάζον ἐρωτήσεις, δεχόμενον ἀπαντήσεις, ὑπολογίζον τὰς ἐπιτυχίας καὶ διορθῶνον τὰς ἀποτυχίας, μέχρις ἐξαντλήσεως τῶν εἰς τὸ μάθημα ἀναφερομένων ἐρωτήσεων.

Ἡ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἱκανοποίησις τοῦ μαθητοῦ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι γνωρίζει ἀμέσως περὶ τοῦ ὀρθοῦ ἢ μὴ τῆς ἀπαντήσεώς του, καὶ εἰς τὸ ὅτι ἐργάζεται μόνος, αὐτοσυσκεντρούμενος ἐπὶ τῶν παρουσιαζομένων ἐρωτήσεων καὶ μανθάνων εἰς ρυθμὸν ἀνάλογον τῶν ἱκανοτήτων του.

Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἐντὸς τῆς μηχανῆς εὐρίσκεται τὸ προγραμματισμένον βιβλίον ποὺ κάμνει τὴν διδασκαλίαν. Κάθε νέα ἐρώτησις ἀναγκάζει τὸν μαθητὴν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ἤδη γνωσθέν, ἐκ προηγουμένων ἐρωτήσεων.

Ἡ μηχανὴ ὁμοιάζει μὲ μίαν γραφομηχανήν· εἰς τὴν κορυφὴν ὑπάρχουν δύο θυρίδες· εἰς τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν ἐμφανίζεται ἡ ἐρώτησις καὶ εἰς τὴν διπλανήν, ὁ μαθητὴς γράφει τὴν ἀπάντησιν. Μετακινεῖ ἕνα ἔμβολον διὰ νὰ καλυφθῇ ἡ δοθεῖσα ἀπάντησις ἐκ διαφανοῦς πλαστικῆς ὕλης καὶ διὰ νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ ὀρθὴ ἀπάντησις. Ὁ μαθητὴς πιέζει ἕνα μολύβι εἰς τὴν θυρίδα ἀπαντήσεων διὰ νὰ σημειωθῇ ἡ ἀπάντησις του ὡς ὀρθή ἢ ἐσφαλμένη. Δευτέρα κίνησις τοῦ ἐμβόλου παρουσιάζει τὴν ἄλλην ἐρώτησιν κ.ο.κ. μέχρι τέλους. Ἐὰν ὑπάρχουν ἐσφαλμένοι ἀπαντήσεις, τὸ μηχανήμα ἐπαναλαμβάνει τὴν παρουσίαν τῶν σχετικῶν μόνον ἐρωτήσεων — παραλείπον αὐτομάτως τὰς λοιπὰς — μέχρις ὅτου δοθοῦν ὀρθαὶ ἀπαντήσεις εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις. Σχετικὰ παιγνιώδη μέσα, λειτουργοῦντα μὲ μίαν ἠλεκτρικὴν στήλην καὶ μὲ μικροὺς λαμπτήρας, ποὺ φωτίζουν μόνον ἂν πιεσθῇ τὸ ἀντίστοιχον κουμπί, τῆς ὀρθῆς ἀπαντήσεως, κυκλοφοροῦν καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἀγοράν.

Ἀνεξαρτήτως, ὅμως, τοῦ τύπου τοῦ μηχανήματος, ἡ ἀξία τῆς μεθόδου εὐρίσκεται εἰς τὸν τρόπον προγραμματισμοῦ (ἐκλογῆς καὶ διατάξεως) τῆς ὕλης. 90% τῶν τιθεμένων ἐρωτήσεων εἶναι σχεδὸν γνωσταὶ εἰς τοὺς μαθητάς, καὶ ὠθοῦν τούτους θαυότερα καὶ εὐρύτερα.

Ἐκ τῶν γενομένων πειραματισμῶν ἀναφέρομεν περίπτωσιν διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς γλώσσης διὰ μηχανῶν εἰς μίαν ὀμάδα μαθητῶν, καὶ διὰ τῆς συνήθους μεθόδου εἰς ἄλλην. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὅτι οἱ διὰ τῆς μηχανῆς διδασχθέντες ἀπεδείχθησαν δεκάκις ἀνώτεροι τῶν ἄλλων! Ἐνας μαθητὴς, ἐπίσης, εἰς τὸ μάθημα τῆς Στερεομετρίας ἐτελείωσεν τὴν ὕλην ἑνὸς ἔτους, εἰς πέντε ἡμέρας!!

Ἡ διατήρησις τῶν μεμαθημένων ἀπεδείχθη ὅτι παραμένει εἰς τὸ 90% τῶν ἀρχικῶν γνώσεων, κατόπιν ἐξετάσεων τοῦ αὐτοῦ τύπου, μετὰ πάροδον ὀλίγων μηνῶν.

Ὁ διδάσκαλος, χρησιμοποιῶν τὴν μηχανὴν διὰ τὴν μάθησιν, διδάσκει περισσότερους μαθητὰς εἰς ὀλιγώτερον χρόνον, καὶ ἀποκαθίσταται εἰς τὴν φυσικὴν του θέσιν νὰ ἐμπνέῃ, νὰ διερεθίζῃ, νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ παρακινήῃ τοὺς μαθητὰς νὰ ἀποκτοῦν ἀντίληψιν περὶ ἑαυτῶν ὡς δημιουργικῶν ὄντων, ποὺ δύνανται νὰ θέτουν σκοπούς, ἢ ἐπιτυχία τῶν ὁποίων νὰ αὐξάνῃ τὸν αὐτοσεβασμὸν των καὶ τὴν αὐταξίαν των. Καὶ ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη τῆς διδασκαλίας ἀναλαμβάνεται ὑπὸ τῆς μηχανῆς, ἡ τέχνη τῆς διδασκαλίας παραμένει εἰς τὸν διδάσκαλον, ὡς ὁδηγοῦ καὶ προγραμματιστοῦ τῆς ὕλης.

Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος χρειάζεται εὐρυτέραν ἐκπαίδευσιν, περιλαμβάνουσαν τὸν προγραμματισμὸν καὶ τὴν τεχνικὴν τῆς νέας μεθόδου.

Πολλοὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πατρίδα τοῦ αὐτοματισμοῦ, ἀμφισβητοῦν τὴν ἀξίαν τῆς διὰ τῶν μηχανῶν διδασκαλίας. Θεωροῦν τὴν μηχανὴν ὡς θηρίον, ποὺ θὰ καταβροχθίσῃ τὸ ἀνθρώπινον στοιχείον τῆς διδασκαλίας καὶ ποὺ θὰ μετατρέψῃ τὰ θύματά του εἰς αὐτόματα! Μερικοὶ, ποὺ ἐδοκίμασαν τὴν μέθοδον, εἶδον ὅτι οἱ βραδύνοες μαθηταὶ δὲν ὠφελήθησαν καὶ ἔδειξαν ἀδιαφορίαν μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς περιεργείας τῶν ἐκ τῆς πρώτης χρήσεως τῶν μηχανῶν. Πολλοὶ ἀκόμη διερωτῶνται περὶ τοῦ τί θὰ κάνουν οἱ εὐφυέστεροι, ποὺ θὰ τελειώνουν τὴν ὕλην ἐβδομάδας ἢ καὶ μῆνας ἐνωρίτερον τῶν συμμαθητῶν των. Ἀλλὰ, ὅπως εἶναι φανερόν πρόκειται περὶ ἀτομικῆς ἐργασίας καὶ οὐχὶ τάξεως ἐργασίας δηλ. μὴ ἐπιτρεπούσης τὴν ἀφαίρεσιν καὶ δυναμένης νὰ ἐπιτρέπῃ σταθμοὺς ὅταν χρειάζεται περισσότερα ὠριμότης, καὶ συνέχισιν ἀπὸ τῶν προηγουμένων σταθμῶν, ὅταν ἡ ὠρίμανσις τὸ ἐπιτρέψῃ. Ἐπειτα δύναται ὁ μαθητὴς νὰ ἀλλάξῃ διαφέροντα καὶ ἐνασχολήσεις, ὡς καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰ διακοπέντα διαφέροντα. Σκοπὸς παραμένει ἡ ἐξάντλησις τῆς διδακτέας ὕλης, καὶ ἡ μηχανὴ ἀποτελεῖ τελεσφορότερον, τρόπον τινά, μέσον.

Ἄλλοι, τέλος, ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ κίνδυνος εὐρίσκεται εἰς τὸ ὅτι οἱ μαθηταὶ θὰ αὐτοματοποιήσουν τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Ἀλλὰ ἡ διαφοροποίησις τῶν μαθητῶν δὲν παύει νὰ ὑφίσταται, καὶ κατ' ἐπέκτασιν ἡ διάφορος ἀντίδρασις εἰς τὰ αὐτὰ ἐρεθίσματα, μὴ ἀποκλειομένης τῆς κατ' ἴδιαν ἐλευθέρως συζητήσεως μετὰ τοῦ διδασκάλου, ὡς καὶ τῆς καθ' ὁμάδας συζητήσεως τῶν μαθητῶν ἐπὶ προβλημάτων, ποὺ προκύπτουν μετὰ τὴν ἐξάντλησιν ὠρισμένης ὕλης.

Περὶ τὸν, νὰ τονισθῇ, ὅτι οἱ διδάσκαλοι διακατέχονται ἀπὸ τὸν φόβον, τῆς ἀντικαταστάσεώς των, ὑπὸ ἐνὸς κ ο υ μ π ι ο ὦ !!!, πρᾶγμα, ὡς ἐδείχθη ἀνωτέρω, ἀδύνατον.

Ἄν προστεθῇ εἰς τὰ ἀνωτέρω, τὸ ὑψηλὸν κόστος τῶν ἐν λόγῳ μηχανῶν (4½ — 150.000 δολλάρια) καὶ ἡ διαμόρφωσις τῶν διδασκῶν, ὥστε νὰ ὑπηρετοῦν τὴν ἰδέαν τοῦ αὐτοματισμοῦ, γίνεται φανερόν ὅτι καὶ εἰς τὴν γενέτειραν τοῦ αὐτοματισμοῦ, ποὺ ὑπάρχουν αἱ δυνατότητες ἐφαρμογῆς του καὶ εἰς τὴν παιδείαν, θὰ χρειασθῇ πολὺς πειραματισμὸς ἀκόμη διὰ νὰ κριθῇ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἡ γενίκευσις ἢ μὴ τῆς μηχανολογικῆς διδασκαλίας.

Ἀναμφιβόλως, οὔτε σκέψις δύναται νὰ γίνῃ, περὶ εἰσαγωγῆς τοῦ μέτρου τούτου εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, μ' ὄλον ὅτι ἡ ἰδέα εἶναι καθαρῶς ἑλληνικὴ — ἡ ἰδέα τοῦ Μαιευτικοῦ διαλόγου! — ἀλλὰ μηχανοποιημένη κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης καὶ τεχνικῆς.

